

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

20 septembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:

președinte – Petru Ursache

judcători – Ghenadie Nicolaev, Vladimir Timofti, Nadejda Toma și Petru Moraru,

a judecat, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de avocatul Arhiliuc Ion în numele inculpatului Tîltu Roman, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 martie 2016, în cauza penală în privința lui

Tîltu Roman Dumitru, născut la 18 noiembrie 1985, originar și domiciliat în mun. Chișinău, str. Nicolae Milescu Spătaru, nr. 23, ap. 185

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 01.06.2015 – 20.01.2016;

Instanța de apel: 11.02.2016 – 23.03.2016;

Instanța de recurs: 08.06.2016 – 20.09.2016.

Asupra recursului în cauză, Colegiul penal lărgit

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 20 ianuarie 2016, procesul penal în privința lui **Tîltu Roman Dumitru** învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 327 alin. (1) Cod penal a fost încetat, pe motiv că fapta constituie o contravenție.

Prin aceeași sentință, **Tîltu Roman Dumitru** a fost recunoscut vinovat în comiterea contravenției prevăzute la art. 313 Cod contravențional, cu încetarea procesului contravențional, pe motivul expirării termenului prescripției tragerii la răspundere contravențională.

S-a dispus încasarea din contul lui Tîltu Roman în beneficiul statului a sumei de 1 170 (o mie o sută șaptezeci) lei, cu titlu de cheltuieli judiciare pentru efectuarea expertizei grafoscopice de către Centrul Național de Expertize Judiciare al Ministerului Justiției al RM.

2. De către organul de urmărire penală, lui Tîltu Roman i s-a înaintat învinuirea în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 327 alin. (1) Cod penal, adică abuzul de serviciu, și anume, activînd în funcția de ofițer de investigare a fraudelor economice în cadrul Inspectoratului de Poliție Buiucani al Direcției de Poliție, mun. Chișinău a Inspectoratului General de poliție al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, conform ordinului

de numire în funcție nr. 43ef din 07 martie 2013, emis de Șeful Inspectoratului General de poliție al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, fiind persoană publică, căreia prin numire și stipularea legii i-au fost acordate permanent drepturi și obligații în vederea prevenirii, curmării și descoperirii infracțiunilor, altor fapte antisociale și asigurarea ordinii de drept, contrar obligațiilor și interdicțiilor impuse de funcția deținută, a comis abuzul de serviciu în următoarele circumstanțe:

Astfel, aproximativ la data de 18 martie 2014, Tîltu Roman Dumitru, avînd spre examinare materialul nr. 2395 înregistrat la 24 februarie 2014 în Registrul de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente R-2 al Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău, referitor la activitatea presupus ilegală a întreprinderii SRL „Anrome”, urmărind realizarea interesului personal exprimat prin dorința diminuării artificiale a numărului de încălcări descoperite din materialele aflate în gestiune și a voalării incompetenței sale profesionale, manifestată prin neputința stabilirii încălcărilor și efectuării unui control amplu și într-un termen rezonabil, precum și din dorința proprie de a-1 ajuta pe administratorul SRL „Anrome”, Romero Antonio Macarro, a completat o explicație adresată Șefului Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău din numele lui Romero Antonio Macarro, precum că activitatea acestuia nu necesită autorizare specială și că nu admite careva încălcări în activitatea sa, după care a falsificat semnăturile lui Romero Antonio Macarro precum că acesta ar fi fost avertizat de răspundere penală pentru declarațiile făcute și că explicația a fost scrisă din cuvintele acestuia corect.

Ulterior, la data de 19 martie 2014, Tîltu Roman Dumitru, dorind să oficializeze acțiunile sale, a întocmit în baza acestei explicații un raport, pe care l-a anexat la materialul R-2 cu nr. 2395 din 24 februarie 2014 și în baza acestor acte a emis o încheiere potrivit căreia a propus încetarea cercetării cazului nominalizat, cu remiterea materialului menționat în arhivă din motiv că careva ilegalități nu au fost depistate.

Conform raportului de expertiză grafoscopică nr.716 din 07 mai 2015, textul manuscris integral din explicația scrisă din numele lui Romero Antonio Macarro datată cu 18 martie 2014 a fost executat de către Tîltu Roman Dumitru. Semnăturile din numele lui Romero Antonio Macarro din aceeași explicație au fost executate de către Tîltu Roman Dumitru din fantezie.

Ca urmare a acțiunilor lui Tîltu Roman, de către acuzatorul de stat se pretinde că au fost cauzate daune în proporții considerabile intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice, manifestate prin săvîrșirea unor acțiuni în vederea falsificării semnăturii persoanei, lezarea prin aceasta a imaginii poliției ca organ de drept al autorităților publice chemat să apere, pe baza respectării stricte a legilor, viața, sănătatea și libertățile cetățenilor, interesele societății și ale statului de atentate criminale, creîndu-se astfel o stare de pericol pentru relațiile sociale care formează obiectul ocrotit de legea penală.

3. Sentința nominalizată a fost contestată cu apeluri de către:

- *procuror*, care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărîri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care inculpatul Tîltu Roman să fie recunoscut culpabil de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 327 alin. (1) Cod penal și să-i fie stabilită o pedeapsă sub formă de 600 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în organele de ocrotire a normelor de drept pe un termen de 3 ani.

În motivarea apelului a fost invocat că prima instanță, analizând circumstanțele cazului, incorect a reîncadrat juridic acțiunile inculpatului Tîltu Roman de la art. 327 alin. (1) Cod penal în cele ale art. 313 Cod contravențional, neglijînd probele cercetate în ședințele de judecată. Toate materialele acumulate în cadrul urmăririi penale și puse la baza poziției de acuzare confirmă faptul că, Tîltu Roman a falsificat semnăturile din numele lui Romero Antonio Macarro, după care a întocmit neîntemeiat o încheiere, transmițînd materialele în arhiva Inspectoratului de poliție. Mai mult ca atît, Tîltu Roman avea un motiv pentru a comite infracțiunea în cauză - dorința de adopta o hotărîre fără a investiga un caz aflat în gestiune și a voala incompetența sa profesională.

La fel, acuzator de stat a subliniat că infracțiunea de comiterea căreia este învinuit inculpatul Tîltu Roman aduce atingere unor valori importante ocrotite de legea penală, cu impact social deosebit, iar asemenea fapte, neurmte de o ripostă fermă a societății, ar întretine climatul infracțional și ar crea făptuitorului impresia că poate persista în sfidarea legii, ceea ce ar echivala cu încurajarea tacită a acestuia la săvîrșirea altor fapte similare;

- *inculpatul Tîltu Roman*, care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei hotărîri noi, prin care acesta să fie achitat, pe motiv că fapta sa nu întrunește elementele constitutive ale contravenției prevăzute de art. 313 Cod contravențional.

În susținerea apelului inculpatul a invocat că în cadrul ședinței de judecată, martorul Antonio Romero Macarro a mărturisit că nu deține cetățenia Republicii Moldova. La faza urmăririi penale el nu a depus depozitiile care au fost administrate de procuror, iar la întrebarea adresată de acuzatorul de stat referitor la faptul că aceste depozitii sunt semnate de martor, acesta a comunicat că el nu cunoaște bine limba română și a semnat acolo unde i-a indicat procurorul să semneze, fără a cunoaște conținutul și esența declarațiilor tapate de acesta la calculatorul de serviciu.

A susținut că declarațiile martorului Antonio Romero Macarro date la faza urmăririi penale, precum și procesul-verbal de colectare a mostrelor de scris de la Antonio Romero Macarro din 16 martie 2015 urmau a fi excluse ca probe în baza art. 94 alin. (1), pct. 3) Cod procedură penală, însă prima instanță nu numai că a încălcat aceste prevederi legale, dar a și pus aceste probe la baza sentinței adoptate.

La fel, a mai indicat că nu au fost constatate în cadrul urmăririi penale și în ședința de judecată, probe incontestabile care ar dovedi scopul și interesul personal în comiterea contravenției prevăzute de art. 313 Cod contravențional, a daunelor considerabile cauzate, precum și însăși a acțiunii prin care au fost cauzate aceste daune, ținînd cont de faptul că prima instanță se bazează pe unele probe neconcludente, colectate cu grave abateri legale și care sunt contradictorii cu alte probe.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 martie 2016 apelul inculpatului a fost respins ca nefondat, iar apelul procurorului a fost admis, casată parțial sentința, în latura penală, cu pronunțarea unei noi hotărîri în această parte, prin care Tîltu Roman a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 327 alin. (1) Cod penal, cu stabilirea unei pedepse sub formă de amendă în mărime de 350 (trei sute cincizeci) unități convenționale, ceea ce constituie echivalentul a 7 000 (șapte mii) lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în organele de ocrotire a normelor de drept pe un termen de 2 (doi) ani.

În rest, celelalte dispoziții ale sentinței au fost menținute fără modificări.

5. Pentru a pronunța decizia, instanța de apel a constatat că, inculpatul Tîltu Roman, activînd în funcția de ofițer de investigare a fraudelor economice în cadrul Inspectoratului de Poliție Buiucani al Direcției de Poliție, mun. Chișinău a Inspectoratului General de poliție al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, conform ordinului de numire în funcție nr. 43ef din 07 martie 2013, emis de Șeful Inspectoratului General de poliție al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, fiind persoană publică, căreia prin numire și stipularea legii i-au fost acordate permanent drepturi și obligații în vederea prevenirii, curmării și descoperirii infracțiunilor, altor fapte antisociale și asigurarea ordinii de drept, contrar obligațiilor și interdicțiilor impuse de funcția deținută, a comis abuzul de serviciu în următoarele circumstanțe:

Astfel, aproximativ la data de 18 martie 2014, Tîltu Roman Dumitru, avînd spre examinare materialul nr. 2395 înregistrat la 24 februarie 2014 în Registrul de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente R-2 al Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău, referitor la activitatea presupus ilegală a întreprinderii SRL „Anrome”, urmărind realizarea interesului personal exprimat prin dorința diminuării artificiale a numărului de încălcări descoperite din materialele aflate în gestiune și a voalării incompetenței sale profesionale, manifestată prin neputința stabilirii încălcărilor și efectuării unui control amplu și într-un termen rezonabil, precum și din dorința proprie de a-1 ajuta pe administratorul SRL „Anrome”, Romero Antonio Macarro, a completat o explicație adresată Șefului Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău din numele lui Romero Antonio Macarro, precum că activitatea acestuia nu necesită autorizare specială și că nu admite careva încălcări în activitatea sa, după care a falsificat semnăturile lui Romero Antonio Macarro precum că acesta ar fi fost avertizat de răspundere penală pentru declarațiile făcute și că explicația a fost scrisă din cuvintele acestuia corect.

Ulterior, la data de 19 martie 2014, Tîltu Roman Dumitru, dorind să oficializeze acțiunile sale, a întocmit în baza acestei explicații un raport, pe care l-a anexat la materialul R-2 cu nr. 2395 din 24 februarie 2014 și în baza acestor acte a emis o încheiere potrivit căreia a propus încetarea cercetării cazului nominalizat, cu remiterea materialului menționat în arhivă din motiv că careva ilegalități nu au fost depistate.

Conform raportului de expertiză grafoscopică nr.716 din 07 mai 2015, textul manuscris integral din explicația scrisă din numele lui Romero Antonio Macarro dataată cu 18 martie 2014 a fost executat de către Tîltu Roman Dumitru. Semnăturile din numele lui Romero Antonio Macarro din aceeași explicație au fost executate de către Tîltu Roman Dumitru din fantezie.

Ca urmare a acțiunilor lui Tîltu Roman, au fost cauzate daune în proporții considerabile intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice, manifestate prin săvîrșirea unor acțiuni în vederea falsificării semnăturii persoanei, lezarea prin aceasta a imaginii poliției ca organ de drept al autorităților publice chemat să apere, pe baza respectării stricte a legilor, viața, sănătatea și libertățile cetățenilor, interesele societății și ale statului de atentate criminale, creîndu-se astfel o stare de pericol pentru relațiile sociale care formează obiectul ocrotit de legea penală.

6. Astfel, instanța de apel, analizînd probele administrate în cadrul urmăririi penale și în cadrul cercetării judecătorești în prima instanță și verificate în instanța de apel, prin prisma

pertinenței, concludenței, utilității și veridicității, iar în ansamblu din punct de vedere coroborării lor, a ajuns la concluzia că soluția primei instanțe privind încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului Tîltu Roman în sfera contravențională (art. 313 Cod contravențional) nu este conformă probelor administrate la cauza penală, respectiv, acțiunile infracționale ale inculpatului Tîltu Roman Dumitru urmează a fi încadrate în baza. art. 327 alin. (1) Cod penal - abuzul de serviciu, adică folosirea intenționată de către o persoană publică a situației de serviciu, în alte interese personale, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice.

În acest sens instanța de apel a notat că, obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute art. 327 alin.(1) Cod penal îl formează relațiile sociale cu privire la buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care presupune îndeplinirea de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu în mod corect, fără abuzuri, cu respectarea intereselor publice, precum și a drepturilor și intereselor ocrotite de lege a persoanelor fizice și ale celor juridice.

Latura obiectivă a infracțiunii include trei semne: 1) fapta prejudiciabilă care se exprimă în acțiunea sau inacțiunea de folosire a situației de serviciu; 2) urmările prejudiciabile, și anume - daunele în proporții considerabile cauzate intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice; 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Prin „folosirea situației de serviciu” se înțelege săvîrșirea unor acțiuni sau inacțiuni care decurg din atribuțiile de serviciu ale făptuitorului și care sunt în limitele competenței sale de serviciu.

Infracțiunea prevăzută la art. 327 alin. (1) Cod penal este o infracțiune materială. Ea se consideră consumată din momentul producerii daunelor în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.

Latura subiectivă a infracțiunii specificate la art. 327 alin. (1) Cod penal se caracterizează prin intenție directă sau indirectă. Motivul infracțiunii în cauză are un caracter special. După caz, aceasta se exprimă în: 1) interesul material; 2) alte interese personale.

Interesul material constituie motivul generat de necesitatea făptuitorului de a-și spori activul patrimonial (de a obține sau de a reține un câștig material) sau de a-și micșora pasivul patrimonial (de a se elibera de cheltuieli materiale).

Conform art. 2 din Legea RM nr. 16 din 15.02.2008 „cu privire la conflictul de interese”, prin interes personal se înțelege orice interes, material sau nematerial, al persoanelor prevăzute la art. 3, care rezultă din necesitățile sau intențiile personale ale acestora, din activități care altfel pot fi legitime în calitate de persoană privată, din relațiile lor cu persoane apropiate sau persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile personale cu partide politice, cu organizații comerciale și cu organizații internaționale, precum și care rezultă din preferințele sau angajamentele acestora.

În acest context, instanța de apel analizînd situația de fapt care a fost incriminată inculpatului Tîltu Roman constată că, prima instanță greșit a recalificat acțiunile acestuia în baza art. 313 Cod Contravențional, deoarece contravenția incriminată la art. 313 Cod Contravențional reglementează excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, iar în această ordine de idei, se atestă că, norma contravențională vizată este o normă de trimitere, respectiv, prima instanță urma să indice prin ce s-a materializat depășirea atribuțiilor de

serviciu, să indice prevederile legale care reglementează atribuțiile de serviciu ale inculpatului, și care acțiuni intenționate ale inculpatului au generat depășirea acestora.

Astfel, instanța de apel nu a reținut aprecierea primei instanțe cu privire la faptul că inculpatul Tîltu Roman a săvârșit acțiuni, care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege și care contravin drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice, manifestate prin săvârșirea unor acțiuni în vederea falsificării semnăturii persoanei, or, din probele administrate la cauza penală s-a constatat că inculpatul a comis acțiunea de folosire a situației de serviciu, acțiuni care decurg din atribuțiile de serviciu ale inculpatului și care sunt în limitele competenței sale de serviciu.

Prin urmare, instanța de apel a constatat că, prima instanță nu a delimitat noțiunea de folosire a situației de serviciu (art. 327 Cod penal, sau după caz, art. 312 contravențional) de acțiunea de depășire a atribuțiilor de serviciu (art. 328 Cod penal, sau după caz, art. 313 Cod contravențional), respectiv, nu a indicat motivele și ansamblul de probe care să contureze acțiunea inculpatului de depășire a atribuțiilor serviciu, or, motivul pentru care prima instanță a recalificat acțiunile inculpatului Tîltu Roman în baza art. 313 Cod contravențional a servit faptul că, nu a fost probată existența prejudiciului cauzat companiei SRL „Anrome” în urma acțiunilor inculpatului Tîltu Roman, care nu au adus o atingere sporită intereselor publice sau nemijlocit autorității și imaginii poliției, astfel încât fapta acestuia urma să fie pasibilă răspunderii penale.

Totodată, instanța de apel a constată că, martorul Romero Antonio Macarro nu este cetățean al Republicii Moldova, dînsul deține permis de ședere provizorie și activează în calitate de administrator al SRL „Anrome”, iar declarațiile acestuia depuse la etapa urmăririi penale, precum și procesul-verbal privind colectarea mostrelor pentru cercetare comparativă din 16 martie 2015 nu cad sub incidența art. 94 alin. (1), pct. 3) Cod procedură penală, deoarece acestea au fost obținute în conformitate cu legea procesual-penală și pot fi puse la baza unei hotărîri de condamnare. Or, conform procesului-verbal de audiere a martorului Romero Antonio Macarro din 16 martie 2015 se atestă că, martorul a confirmat prin semnătură că declarațiile dorește să le facă în limba română, pe care o posedă bine.

Astfel, instanța de apel a constatat că, martorul Romero Antonio Macarro nu a formulat nicio cerere prin care să fie solicitată asistența unui interpret, în legătură cu faptul că are deficiențe în a înțelege și a vorbi în limba română.

Afirmația martorului Romero Antonio Macarro expusă în cadrul ședinței de judecată în instanța de apel precum că, la faza urmăririi penale a solicitat procurorului asigurarea unui interpret este lipsită de un suport probator, respectiv, acest fapt nu a fost reflectat în nici un act, iar din declarațiile martorului rezultă că dînsul a discutat cu procurorul care i-a spus că, ceea ce îl întreabă nu are relevanță și nu este necesar să fie prezent un interpret, respectiv, se atestă că, martorul înțelegea cele comunicate în limba română.

În acest context, instanța de apel a reținut că, procesul-verbal de audiere a martorului Romero Antonio Macarro din 16 martie 2015 a fost semnat de către acesta, indicat că, „procesul-verbal a fost scris din cuvintele mele corect de mine citit, careva obiecții sau completări nu am”, iar careva obiecții nu au fost formulate în acest sens, și nici în ceea ce privește că nu i-a fost asigurată asistența unui interpret.

Cu referire la pedeapsa penală aplicată inculpatului Tîltu Roman, instanța de apel a reținut că, în corespundere cu prevederile art. 7 Cod penal, la aplicarea legii penale se ține cont de caracterul și gradul prejudiciabil al acțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat și de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea penală.

La fel, în conformitate cu art. 76 Cod penal, în privința inculpatului Tîltu Roman a fost reținută circumstanța atenuantă - săvîrșirea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave.

În conformitate cu art. 77 Cod penal careva circumstanțe agravante nu au fost reținute pe caz.

Așadar, instanța de apel, ținînd cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat și de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea penală, reținînd faptul că, inculpatul Tîltu Roman nu a recunoscut vina în comiterea faptelor infracționale incriminate acestuia, că inculpatului i se incriminează săvîrșirea unei infracțiuni mai puțin grave, că în privința acestuia a fost reținută circumstanța atenuantă - săvîrșirea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave, iar careva circumstanțe agravante nu au fost reținute, a considerat că pedeapsa sub formă de amendă mărime de 350 (trei sute cincizeci) lei, ceea ce constituie 7000 (șapte mii) lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în organele de ocrotire a normelor de drept pe termen de 2 (doi) ani este una echitabilă, care va atinge scopul urmărit de legea penală.

7. Împotriva deciziei instanței de apel a declarat recurs ordinar *avocatul Arhiliuc Ion în numele inculpatului Tîltu Roman*, care invocînd temeii pentru recurs prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8), 16) Cod de procedură penală, solicită casarea acesteia, cu dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În susținerea cerințelor înaintate, recurentul a formulat următoarele motive:

- În speța dedusă judecării în ordine de recurs, modul în care mijloacele de probă au fost obținute s-a desfășurat prin procedee probatorii contrare Codului de procedură penală și jurisprudenței CEDO, astfel, procesul penal în privința inculpatului Tîltu Roman, în ansamblul său, în sensul art. 6 al Convenției nu a fost echitabil. Or, Curtea Europeană, în cauza „*Prince Hans-Adam II de Liechtenstein c/Allemagne din 12.07.2001*”, menționează că statele semnatare și-au asumat obligații de natură să asigure ca drepturile garantate de Convenție să fie concrete și efective, nu teoretice și iluzorii, iar cele cuprinse în art. 6 au tocmai acest scop: efectivitatea dreptului la un proces echitabil, impunîndu-se statelor o obligație de rezultat: adoptarea în ordinea juridică internă a măsurilor corespunzătoare și a mijloacelor necesare realizării acestei obligații;

- Instanța de apel a refuzat în mod clasic, prin tăcere să se pronunțe asupra celor mai esențiale motive invocate în apelul părții apărării, în final adoptînd o decizie nemotivată, contrară unui proces echitabil și principiilor contradictorialității și egalității armelor, în sensul art. 6 CEDO, ceea ce constituie în sine un viciu fundamental;

- inculpatul Tîltu Roman în ședința instanței de apel din 23 martie 2016, prin demers a solicitat legal și întemeiat în sensul dispozițiilor art. 148 alin. (2) CPP dispunerea efectuării unei expertize repetate, deoarece concluziile expertului sînt neclare, contradictorii, neîntemeiate, există îndoieli în privința lor și aceste deficiențe nu pot fi înlăturate prin audierea expertului, pe motiv că a fost încălcată ordinea procesuală de efectuare a expertizei. Însă, prin

încheierea instanței de apel din 23.03.2016, acest demers a fost respins ca fiind ilegal și neîntemeiat pe motive irelevante și formale: „...instanța de apel se va expune în decizia care va fi adoptată ca urmare a examinării apelurilor declarate de către inculpatul Tiltu Roman și de procurorul în Procuratura sect. Buiucani, mun. Chișinău, Raileanu Dumitru.” În hotărîrea Boțea contra României din 2015, CEDO a accentuat că: „Curtea consideră că înregistrările constituiau, dacă nu unica probă, cel puțin proba decisivă împotriva reclamantului, fără de care asigurarea condamnării acestuia fie nu ar fi fost posibilă... În ciuda importanței înregistrărilor în aprecierea probelor, instanța de prim grad și-a schimbat poziția inițială privind necesitatea efectuării unui raport de expertiză tehnică pentru a stabili autenticitatea înregistrărilor. La sfârșitul procedurii, a considerat că raportul era inutil și și-a revizuit decizia de prezentare a acestei probe...”.

În speță, raportul de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015, contestat de partea apărării, este unica probă decisivă pe care instanța de apel și-a fundamentat hotărîrea de condamnare a inculpatului Roman Tiltu, în cazul în care martorul Romero Antonio, a confirmat în instanțele de fond că semnătura în explicația dată de el la poliție îi aparține lui, însă dînsul ca cetățean al Italiei nu cunoaște bine limba română, procurorul nu i-a asigurat un interpret, astfel a fost audiat fără interpret și la fel fără interpret i-au fost colectate probe de scris, pe care el a refuzat să le dea, fiind impus de procuror, care nu-l lăsa să iasă din birou, pînă nu va scrie ce îi va dicta el. În acest context, CEDO s-a expus pe această problemă în cauzele Savițchi versus Moldova (precitat, §59) și Busuioc contra Moldovei (precitat, §88), unde forul internațional a statuat clar că, poziția instanțelor de judecată, prin care acestea resping probele aduse de părți nu poate fi considerată justificată și necesară într-o societate democratică;

- martorul Romero Macarro, a declarat că fără să i se asigure dreptul la interpret i-au fost colectate probe de scris, pe care el a refuzat să le dea, însă a fost impus de procuror, care nu-l lăsa să iasă din birou, pînă nu va scrie ce i-a dictat el. Aceste argumente au fost susținute și de inculpat în sensul verificării, aprecierii și excluderii probelor obținute prin astfel de metode interzise ca tratamente inumane și degradante, care urmau a fi examinate în mod obligatoriu prin autosesizarea procurorului - obligația pozitivă a Statului în sensul art. 3 CEDO cu adoptarea unei ordonanțe, iar instanța de apel urma să anunțe întrerupere în proces, acordîndu-i procurorului termen pentru a verifica plîngerile de aplicare a tratamentelor degradante și inumane la fel ca și tratamentele de tortură, - toate acestea cad sub incidența art. 3 CEDO, care are caracter absolut, nu permite nicio derogare, astfel că instanța de apel nu era competentă de a-și asuma obligațiile procurorului de investigație a relelor tratamente;

- la data de 25 mai 2015 inculpatul a fost citat (f.d.84) tot pentru aceeași dată pentru a-i fi înmînată ordonanța de punere sub învinuire și audiat, adică nu i-a fost acordat conform legii 5 zile la citare și pregătirea apărării. Astfel, din aceste motive inculpatul, prezentîndu-se la procuror pe 25 mai 2015 a depus o cerere de amînare a exercitării actelor procedurale pentru a-și găsi un avocat în bază de contract (f.d. 83).

Procurorul l-a informat verbal să se prezinte pe 28 mai 2015, astfel inculpatul s-a prezentat pe 28 mai 2015 și a comunicat că avocatul său este Ion Arhiliuc, dar acesta este ocupat pe întreaga zi de 28 mai 2015, avînd două dosare la Curtea de Apel și la Judecătoria Buiucani (se anexează citațiile), însă procurorul n-a dorit să amîne exercitarea actelor

procedurale pe oricare altă dată după 28 mai 2015, cu toate că nici un termen procedural nu se încălca, astfel a dispus în mod brutal punerea sub învinuire, audierea și studierea materialelor dosarului în lipsa avocatului care trebuia să asiste în bază de contract (f.d. 12-115).

Dreptul la un proces echitabil, în lumina Convenției, se bazează pe respectarea cu strictețe a principiilor fundamentale ale procesului judiciar: „egalitatea armelor”, „contradictorialitatea” (mai ales în administrarea probelor), „motivarea deciziilor”, care semnifică tratarea egală a părților pe toată durata desfășurării procedurii în fața instanțelor de judecată, fără ca vreuna dintre ele să fie avantajată în raport cu cealaltă sau celelalte părți în proces, așa încât, părțile litigante să aibă posibilitatea de a-și susține punctul de vedere într-o așa manieră, încât să nu fie puse într-o situație net dezavantajată una față de alta (a se vedea: CEDO, decizia din 22.02.1996, în cauza Bulut contra Austriei, parag. 47; decizia din 18.02.1997, în cauza Niderost-Huber contra Elveției, parag. 23; decizia din 07.06.2001, în cauza Kress contra Franței, parag. 72).

8. Pe marginea recursului a prezentat referință procurorul de nivelul Curții Supreme de Justiție, care a solicitat respingerea acestuia cu menținerea deciziei.

9. Judecând recursul ordinar declarat în raport cu motivele invocate, Colegiul penal lărgit consideră că acesta urmează a fi admis, din următoarele considerente.

Potrivit art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept de a-l admite, cu casarea hotărârii atacate și dispunerea rejudecării de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În corespundere cu prevederile art. 414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar, și oricăror probe noi prezentate instanței de apel sau cercetează suplimentar probele administrate de instanța de fond. Instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor din dosar. Instanța de apel, este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

În primul, Colegiul penal lărgit constată faptul că, potrivit actelor cauzei, audierea martorului Romero Macarro la faza urmăririi penale a avut loc fără asigurarea unui interpret (f.d. 9, vol. I), avînd în vedere că acesta este cetățean străin (f.d. 21, vol. I) și este vorbitor de limbă spaniolă (f.d. 159, vol. I).

Concomitent, la judecarea cauzei atît în prima instanță, cît și în instanța de apel, audierea martorului vizat a avut loc cu asistența unui interpret (f.d. 158, vol. I; 31, vol. II), acesta declarînd că a solicitat de la procuror asigurarea unui interpret, deoarece nu a înțeles esența celor întrebate (f.d. 31, vol. II). Contrar acestor circumstanțe (asigurarea unui interpret în ședințele de judecată) instanța de apel a constatat în decizia adoptată: „ *Afirmația martorului Romero Antonio Macarro expusă în cadrul ședinței de judecată în instanța de apel precum că, la faza urmăririi penale a solicitat procurorului asigurarea unui interpret este lipsită de un suport probator, respectiv, acest fapt nu a fost reflectat în nici un act, iar din declarațiile martorului rezultă că dînsul a discutat cu procurorul care i-a spus că, ceea ce îl întrebă nu are relevanță și nu este necesar să fie prezent un interpret, respectiv, se atestă că, martorul înțelegea cele comunicate în limba română.” (f.d. 45-46, vol. II).*

Astfel, instanța de apel a tras concluzii contradictorii referitoare la faptul dacă martorul Romero Macarro cunoaște limba stat, asigurând pe de o parte asistența unui interpret în ședințele de judecată, iar pe de altă parte constatând că martorul înțelege limba română, nefiind necesară asistența unui interpret la faza urmăririi penale.

În aceeași ordine de idei, în decizia contestată au fost formulate următoarele concluzii: *„Instanța de apel a reținut ca fiind pertinente și concludente declarațiile martorului Romero Macarro Antonio de la etapa urmăririi penale, care coroborează cu concluziile raportului de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015 potrivit cărora, „semnătura din numele Tiltu Roman de la rubrica explicația a primit R. Tiltu” din Explicația datată cu 18.03.2014, nu a fost executată către Romero Antonio, dar a fost executată de către Tiltu Roman. Semnăturile din numele Romero Macarro Antonio din Explicația datată cu 18.03.2014 și anume: - de la rubrica „Am fost preîntâmpinat (ă) în baza art. 352 CP RM” și a semnăturii plasate în dreapta cifrelor (datei) „18.03.2014” nu au fost executate de către Romero Antonio, dar au fost executate de către Tiltu Roman din fantezie. Textul manuscris integral din Explicația din numele Romero Antonio, adresată IP Buiucani al RP mun. Chișinău, datată cu 18.03.2014, nu a fost executată de către Romero Antonio, dar a fost executată de către Roman Tiltu” (f.d. 46-47, vol. II).*

În corespundere cu prevederile art. 16 alin. (2) Cod de procedură penală este stipulat că persoana care nu posedă sau nu vorbește limba de stat are dreptul să ia cunoștință de toate actele și materialele dosarului, să vorbească în fața organului de urmărire penală și în instanța de judecată prin interpret. De aici rezultă că asistența unui interpret trebuie asigurată pe întreg procesul penal, nu doar la faza judecării cauzei, precum s-a procedat în prezenta cauză penală.

Mai mult de atât, potrivit prescripțiilor art. 94 alin. (1) pct. 3) Cod de procedură penală este reglementat că în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, se exclud din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute prin încălcarea dreptului la interpret, traducător al participanților la proces. Fragmentul transcris mai sus din decizia recurată, denotă în mod evident că instanța de apel a încălcat prevederile normei citate prin reținerea declarațiilor martorului Romero Macarro depuse la urmărirea penală, fără a fi acordată asistența unui interpret.

În al doilea rând, se constată că în cadrul judecării cauzei în instanța de apel, inculpatul Tiltu Roman a depus un demers prin care a solicitat efectuarea repetată a expertizei grafoscopice, pe motiv că martorul Romero Macarro a fost impus să semneze ordonanța de colectare a mostrelor din 16 martie 2015 și procesul-verbal de colectare a mostrelor din 16 martie 2015, fără a i se asigura un interpret în acest sens și fără a înțelege esența juridică a actelor înmânate (f.d. 17, vol. II).

Pe marginea acestui demers instanța de apel s-a expus prin încheierea din 23 martie 2016, dispunând respingerea acestuia, ca fiind nefondat (f.d. 19-23, vol. II).

Pentru a motiva soluția vizată, instanța de apel a constatat că: *„...motivele care au fost invocate de către inculpatul Tiltu Roman în vederea dispunerii efectuării unei expertize grafoscopice repetate, și anume că, martorul Antonio Romero Macarro a fost impus forțat de către procuror să semneze următoarele documente: procesele-verbale de audiere din 25 aprilie 2014 și din 16.03.2015, ordonanța de colectare a mostrelor din 6 martie 2015,*

procesul-verbal de colectare a mostrelor din 16 martie 2015, iar la efectuarea acestor acțiuni procesuale, martorului Antonio Romero Macaro nu i s-a asigurat dreptul la un interpret, ceea ce conform art. 94 Cod procedură penală, fac nule toate acțiunile procesuale sus-menționate țin de aprecierea probelor administrate la cauza penală, prin prisma art. 101 Cod procedură penală, respectiv, asupra acestor argumente ale inculpatului Tiltu Roman asupra probelor administrate, instanța de apel se va expune în decizia care va fi adoptată ca urmare a examinării apelurilor declarate de către inculpatul Tiltu Roman și de procurorul în Procuratura sect. Buiucani, mun. Chișinău, Raileanu Dumitru.

Totodată, instanța de apel notează că, în cadrul ședinței de judecată în instanța de fond, inculpatul Tiltu Roman nu a solicitat audierea expertului în vederea elucidării anumitor neclarități sau contradicții din concluziile expuse în conținutul raportului de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015, care în viziunea inculpatului ar fi fost relevante.” (f.d. 22-23, vol. II).

Reieșind din motivarea instanței de apel consemnată mai sus, Colegiul penal lărgit conchide că instanța de apel neîntemeiat a respins demersul inculpatului Tiltu Roman, deoarece, după cum a menționat și recurentul în recursul ordinar declarat, în demersul vizat se contestă ordinea procesuală de efectuare a expertizei. Astfel, în pofida faptului că matorului Romero Macarro i-au fost aduse la cunoștință ordonanța de colectare a mostrelor din 16 martie 2015 (f.d. 23, vol. I) și procesul-verbal de colectare a mostrelor din 16 martie 2015 (f.d. 24, vol. I), în vederea efectuării expertizei grafoscopice, acesta nu a putut percepe conținutul acestor acte procedurale întrucât, la faza urmării penale nu i s-a acordat asistența unui interpret.

În acest context, sunt întemeiate criticile recurentului formulate cu privire la faptul că raportul de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015, contestat de partea apărării, este unica probă decisivă pe care instanța de apel și-a fundamentat hotărârea de condamnare a inculpatului Roman Tiltu, în cazul în care martorul Romero Antonio, a confirmat în instanțele de fond că semnătura în explicația dată de el la poliție îi aparține lui, însă dînsul ca cetățean străin nu cunoaște bine limba română, procurorul nu i-a asigurat un interpret, astfel a fost audiat fără interpret și la fel fără interpret i-au fost colectate probe de scris.

Revenind la exigențele art. 94 alin. (1) Cod de procedură penală unde este stipulat că proba se recunoaște ca inadmisibilă dacă a fost obținută în baza altei probe, administrate cu încălcarea prevederilor legale, atunci pot fi excluse din dosar nu numai procesele-verbale ale acțiunilor procesuale efectuate în cadrul percheziției, ridicării de obiecte sau documente sau cercetării la fața locului, dar și obiectele ridicate, precum și rapoartele de expertiză privind aceste obiecte.

Făcînd referință la demersul discutat, prin care se invocă aducerea la cunoștință matorului Romero Macarro a ordonanței de colectare a mostrelor din 16 martie 2015 și procesului-verbal de colectare a mostrelor din 16 martie 2015 în absența unui interpret, rezultă că în cazul dat, proba cu expertiza grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015 a fost obținută cu încălcarea prevederilor legale și prin admiterea demersului inculpatului, instanța de apel urma să dispună efectuarea unei expertize grafoscopice repetate, cu înlăturarea încălcărilor procedurale menționate mai sus.

În concluzie, ținând cont de faptul că erorile procesuale comise de către instanța de apel nu pot fi reparate de către instanța de recurs în prezenta procedură, neavând atribuții de a judeca cauza pe fond și substitui instanța ce a judecat apelul cu încălcarea prevederilor procesual-penale, se impune admiterea recursului de pe rol, cu casarea deciziei contestate și dispunerea rejudecării cauzei, în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de prevederile art. 436 alin. (2) Cod de procedură penală, care prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia: să respecte în deplină măsură prevederile procesual-penale ce stipulează procedura de judecare a apelului; să decidă asupra admisibilității sau inadmisibilității probelor administrate de către acuzatorul de stat și să-și argumenteze clar concluziile sale în decizia adoptată, ținând cont de motivele casării deciziei atacate și să pronunțe o hotărîre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

10. În conformitate cu prevederile art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E:

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Arhiliuc Ion în numele inculpatului Tiltu Roman, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 martie 2016, în cauza penală în privința lui **Tiltu Roman Dumitru**, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac, pronunțată integral la 03 noiembrie 2016.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Ghenadie Nicolaev

Vladimir Timofti

Nadejda Toma

Petru Moraru